

JANA BARÁKOVÁ

MĚŠŤANSKÉ DOMY A DOMÁCNOSTI PRAŽSKÝCH OBCHODNÍKŮ S PLÁTNEM V RANÉM NOVOVĚKU Z POHLEDU INVENTÁŘŮ POZŮSTALOSTÍ

ABSTRACT

Burgher houses and households of Prague linen draper merchants in the early modern period from the perspective of estate inventories

The contribution is based on the research of the inventories of the of Prague burgher families' estates involved in the linen draper trade, which formed an important part of the commercial article in the Prague environment. It will focus on several significant families, for which it was possible to confront their estate inventory descriptions with other preserved urban sources, which allow the information from the inventories to be interpreted in a wider context. The micro-historically focused view is conceived as a probe into the material culture and everyday life of Prague merchants, as well as the allegiance of trade (economic success, contacts, journeys) to the standard of living.

Keywords: Prague, Town, early modern, store, Canvas, estate inventories, material culture

Měšťanské domy a domácnosti pražských obchodníků s plátnem v raném novověku z pohledu inventářů pozůstalostí

Příspěvek vychází z výzkumu inventářů pozůstalostí pražských měšťanských rodin podílejících se na obchodu s plátnem, který tvořil významnou součást obchodního artiklu v pražském prostředí. Zaměří se na několik významných rodin, pro které bylo možné inventární popisy konfrontovat s dalšími dochovanými měšťanskými prameny, které umožňují informace z inventářů interpretovat v širších souvislostech. Mikrohistoricky zaměřený pohled je koncipován jako sonda do hmotné kultury a každodenního života pražských obchodníků, vázanosti obchodu (ekonomické úspěšnosti, kontaktů, cest) na životní úroveň.

Klíčová slova: Praha, město, raný novověk, obchod, plátno, inventáře pozůstalostí, hmotná kultura

Inventáře pozůstalostí, prameny pocházející z činnosti pozůstalostní praxe českých královských měst, uchovávají ohromné množství dosud neprobádaných svědectví o každodenním životě jedinců. Tyto prameny užívané k poznání hmotné kultury přinášejí ovšem také zajímavé mnohdy mezi řádky ukryté informace o stratifikaci jednotlivých domácností měšťanů a o domovech, ve kterých se odehrával celý jejich život.¹

Výchozím pramenným materiálem pro výzkum obchodníků s plátenickým zbožím se staly inventáře pozůstalostí, a to vzhledem ke svému specifickému obsahu a původnímu právnímu účelu. Třídění pramenů proběhlo na základě tří předem určených kategorií – čas, místo, specializace. Z časového hlediska využití inventáře pozůstalostí pocházejí z doby předbělohorské, jejich rozmezí se pohybuje mezi léty 1582 až 1622. Dále všechny prameny náležejí měšťanům vlastním v dané době domy na Starém či Novém Městě pražském. A nakonec, dochované pozůstalostní inventáře obsahují záznamy o obchodní činnosti, a to většinou v podobě nedořešených pohledávek a dluhů za plátna. Nicméně inventáře pozůstalostí představují pouze určitý úhel pohledu na život jednotlivých osob, navíc zprostředkovaný písařem, který do pramene promítl své schopnosti psaní a místní právní zvyklosti. Z tohoto důvodu byly hledány i další prameny pozůstalostní agendy (testamenty a sirotčí závěti) a dále prameny odkazující na

vybrané obchodníky (trhové a svatební smlouvy), díky čemuž bylo možné vytvořit ucelenější obraz o životě obchodníků a jejich rodin. Z úzkého výběru vplynuly inventáře pozůstalostí pražských obchodníků, jmenovitě Mikuláše Růže z Vorličny,² Daniela Řečického,³ Václava Trejtlara z Krošvic⁴ a Martina Skuhrovského jinak Michlen,⁵ ale i obchodnic Kateřiny Kodíčilové⁶ a Kateřiny Bílkové.⁷

Výzkum se zabýval třemi specifickými kategoriemi, které dohromady vytváří konkrétní představy o ekonomické úspěšnosti a společenské úrovni jednotlivých rodin. První část práce se zaměřovala na *rodiny a domácnosti*. Směřovala pozornost jednak na prameny pozůstalostní agendy, jakým způsobem poznamenávají příbuzenské vztahy, do jaké míry se inventáře pozůstalostí věnují osobním údajům, popřípadě jaké rozdíly mezi jednotlivými inventáři pozůstalostí vyplývají. Dále tato část výzkumu rekonstruuje individuální rozvrstvení domácností zahrnující nejen osoby pokrevně spjaté, ale také osoby sloužící. Část označená *hmotná kultura* se opírá o obecný

² Kniha inventářů 1577–1610 – Jindřišská čtvrť, Archiv hlavního města Prahy, sign. 1210, fol. 27r, 49r.

³ Kniha inventářů 1577–1605 – Štěpánská čtvrť, Archiv hlavního města Prahy, sign. 1211, 158r–169r.

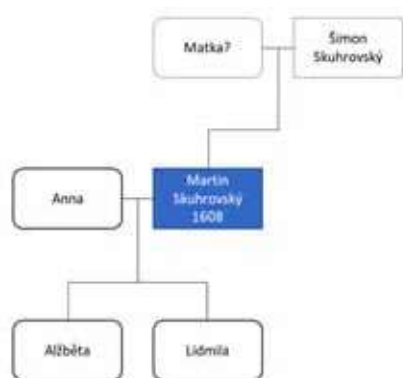
⁴ Kniha inventářů 1596–1622, Archiv hlavního města Prahy, sign. 1174; fol. 209v–2018r.

⁵ Kniha inventářů 1604–1684 – Štěpánská čtvrť, Archiv hlavního města Prahy, sign. 1212 fol. 36r–39v.

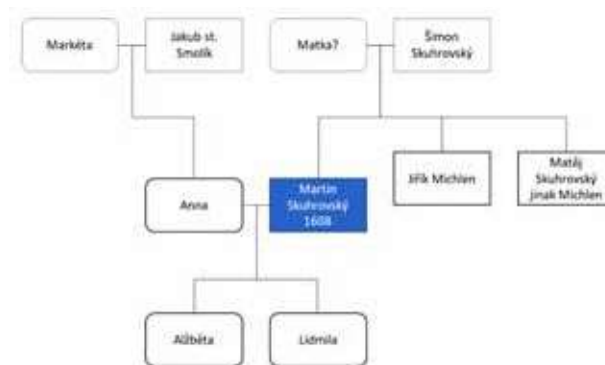
⁶ Kniha inventářů, sign. 1211, fol. 39r–44r.

⁷ Kniha inventářů 1615–1627, Archiv hlavního města Prahy, sign. 1175, fol. 283r–288v.

¹ Jana BARÁKOVÁ, *Inventáře pozůstalostí pražských obchodníků s plátnem, příspěvek k poznání měšťanské společnosti v raném novověku*, diplomová práce FF UJEP, Ústí nad Labem 2021.

1) Rodokmen rodiny Martina Skuhrovského, zvaného Michlena, vytvořený na základě inventáře pozůstalosti z roku 1608.

2) Rodokmen rodiny Martina Skuhrovského, zvaného Michlena, vytvořený na základě dalších dochovaných pramenů z předbělohorské doby.

obsah inventářů pozůstalostí, jež vytvářejí představu o finančních možnostech rodiny. Vystavávají otázky, jakým způsobem docházelo k opatrování nemovitého majetku (dědictví, koupě, prodej), jaké věci osobní povahy se v této specifické skupině lidí objevují a jak k těmto předmětům přistupuje příslušná inventarizační komise. Poslední sektor se již zabývá samotným obchodem s plátnem,⁸ schopnostmi dotyčného obchodníka, způsoby přepravy zboží, systémem obchodních cest apod.

Všechny výše uvedené kategorie obsahují informace o stratifikaci a chodu celé domácnosti, zároveň ale přinášejí nebyvalé poznatky k domům samotným. Inventáře pozůstalostí měšťanů ve svém úvodu specifikují domácnost, ve které probíhá inventarizace majetku, včetně základního lokačního bodu, ve většině případů se užívá název ulice. Inventáře pozůstalostí, a zvláště inventáře psané tzv. po místnostech, popisují měšťanské domy doslova zevnitř. Interiéry domácností nebyly pro inventarizační komisi, ani pro budoucí právní řízení podstatnou záležitostí. Písař po čas inventarizace majetku po místnostech přesto zaznamenává každý pokoj v domě, a v některých případech určuje jeho původní funkci (například u pracoven). Rovněž čtenář může narazit na poznámky vztahující se ke schodištím, ozřejmujícím výšku stavení či podsklepení domu, kde se kupříkladu nacházelo víno nebo u obchodníků zboží k prodeji.⁹

Kategorie *rodina a domácnost* představující pouze zloemek obrazu každodenního života s sebou přináší úskalí již v počátcích výzkumu. Inventáře pozůstalostí, jakožto prameny právní povahy, pochopitelně obsahují ve svém úvodu

seznam pozůstalých osob (dětí, partnerů, popřípadě dalších příbuzných), avšak pro další právní účely písař nepoznamenával věk pozůstalých potomků. Ve většině případů se lze jen domnívat prostřednictvím poznámky určující poručníka, na kterého padla tíha správy pozůstalého dědictví, že pozůstalé děti nedosahují zletilého věku.¹⁰ Existují výjimky, například inventář pozůstalostí po novoměstském měšťanu Martinu Skuhrovském z roku 1608. Písař pomocí složené závorky poznamenává do pramene věk pozůstalých dcer Alžběty a Lidmily (**obr. 1**).¹¹ Důvodem pro toto jednání mohl být mladistvý věk dcer (tři a sedm let), náhlá nemoc a následná smrt mladého otce, jehož věk na základě dalších pramenů nedosahoval ani třiceti let, absence matky nebo pouze sdílnost samotného písaře (**obr. 2**).

Další příbuzní či jiné osoby žijící společně ve stejné domácnosti jsou v inventářích poznačeny čistě náhodně, a to kupříkladu u soupisu osobních věcí, kde se můžeme setkat s předměty (šaty, lůžkoviny apod.) náležejícími jiným rodinným příslušníkům nebo čeledínům, děvečkám, kuchařkám a chůvám.¹² Jako vhodný příklad poslouží rodina Řečických, která žila po několik generací v domě na Novém Městě pražském (**obr. 3**). Inventář pozůstalosti po Danielu Řečickém z roku 1599 obsahuje v úvodní části poznámku o pozůstalých dětech Anně, Lidmile, Kateřině, Salomeně, Janu Šťastném a Samuelovi.¹³ O příbuzenských vztazích, věku dětí a o dalších pozůstalých příbuzných se již inventář blíže nezmiňuje. Zato při prostudování celého pozůstalostního inventáře jsou v textu dále odhalena jména otce Jiříka Řečického, matky Markéty a bratra Jindřicha Řečického. Danielova manželka, matka pozůstalých dětí, není v inventáři pozůstalosti uvedena pod svým křestním jménem, nýbrž pod označením nebožka. Její jméno se objevuje ale v jiném typu pramene,

⁸ Václav HUSA, *Výrobní vztahy v českém plátenictví v 15. a první polovině 16. století*. Český lid. 44, č. 1, Praha 1957, s. 1–11.

⁹ Zikmund WINTER, *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a XV. století*, Praha 1906, s. 164; Richard van DÜLMEN, *Kultura a každodenní život v raném novověku, (16.–18. století)*, I. Díl, *Dům a jeho lidé*, Praha 1999, s. 13–40; Václav BŮZEK, *Každodenní kultura jihočeských měšťanských domácností v předbělohorské době*, in: *Kultura každodenního života českých a moravských měst v předbělohorské době*, České Budějovice 1992, s. 43–69; Jana ŠTEJSKALOVÁ, *Kšaft jako pramen pro studium kulturní úrovně měšťanské domácnosti*, in: *Kultura každodenního života českých a moravských měst v předbělohorské době*, České Budějovice 1992 s. 74–80.

¹⁰ Michaela HRUBÁ, „Nedávej statku žádnému, dokud duše v těle“: *pozůstalostní praxe a agenda královských měst severozápadních Čech v předbělohorské době*, Ústí nad Labem 2002, s. 259–272.

¹¹ Kniha inventářů, sign. 1212 fol. 36r–39v.

¹² Ladislav NEKVAPIL, *Čelední služba v Čechách v raném novověku*, Pardubice 2020, s. s. 17–34.

¹³ Kniha inventářů, sign. 1211, 158r.

3) Dům u Řečických, Nové Město pražské. Zdroj: Wikimedia Commons, Q31831478, autor: M. Kmínek, 2012.

přesněji v knize *trhové*, v níž se dochoval záznam o koupi domu na Novém Městě.¹⁴ Zůstaneme-li u pokrevní rodiny v rámci inventáře pozůstalosti po Danielu Řečickém, nutno konstatovat, že inventární soupis více o rodině Řečických neobsahuje. Pokud propojíme údaje ze svatební smlouvy mezi Jiříkem Řečickým a Markétou dokumentem o prodeji domu mezi matkou a synem a Markétinou sirotčí pozůstalostí, lze s jistotou doložit přítomnost až šesti osob pokrevně spjatých žijících v domě na Novém Městě v dobách, kdy pánem domu byl obchodník Daniel Řečický. Společně s informacemi o dalších členech domácnosti poznamenaných v inventáři z roku 1599, přesněji dvou děvečkách, čeledínu, kuchaře a chůvě, se již utváří ucelený obraz o složité stratifikaci domácnosti na Novém Městě. Počet osob žijících pod jednou střechou v domě na Novém Městě se dá odhadnout teoreticky na jedenáct, přičemž se pravděpodobně v domácnosti pohybovali pravidelně další lidé, a to minimálně starší bratr Daniela Řečického Jindřich (**obr. 4**).¹⁵

Dochovaný inventář pozůstalosti po Danielu Řečickém patří mezi prameny obsáhlejší. U ostatních studovaných domácností přesnější počet osob žijících v domě s takovou jistotou určit nelze. Důvodem zůstává neurčitý obsah pramenů, kdy písař nezaznamenává další příbuzné osoby nebo neuvádí počty sloužících, nemluvě o dalších osobních údajích jako jsou jména. Zjištěné údaje o počtech osob žijících v téže domácnosti hovoří o určitých finančních možnostech rodiny uživit jednak vlastní rodinu, ale rovněž zaplatit služebnictvo.¹⁶

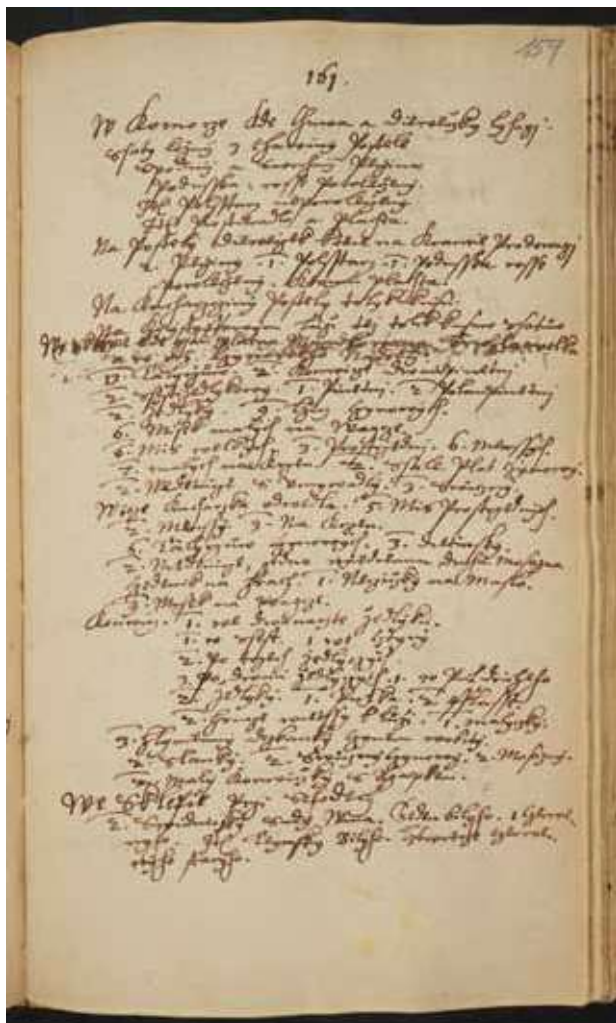
Dále sonda do rodin a domácností obchodníků s plátnem rovněž dokládá význam zapojení žen do obchodu. Ženy v obchodnických rodinách zastávaly různorodé činnosti počínaje výchovou potomstva a péčí o ně a konče samotným obchodem.¹⁷ Podle inventářů pozůstalostí Mikuláše Růže z Vorličný, Daniela Řečického a Martina Skuhrovského vypovídaly s obchodem děvečky, ale obchodu s plátnem se bezpochyby věnovaly manželky obstarávající značnou část podnikání. Důvody, proč bylo zapotřebí zapojení žen do obchodu, se zdají prosté. S obchodováním jde ruku v ruce také nutnost

¹⁴ Kniha *trhová zelená 1595–1600*(1612), Archiv hlavního města Prahy, sign. 2198, fol. 68r.

¹⁵ Kniha *inventářů*, sign. 1211, 158r; Jiří PEŠEK, *Pražské městské elity středověku a raného novověku*, in: *Documenta Pragensia* 22., Praha 2004, s. 7–23.

¹⁶ R. DÜLMEN, *Kultura a každodenní život v raném novověku*, s. 23–82.

¹⁷ Michaela HRUBÁ, *Inventář pozůstalosti jako pramen poznání všedního dne ženy v předbělohorské době*, in: *Documenta Pragensia* 13, Praha 1996, s. 153–163.

4) Tato část inventáře pozůstalostí po měšťanu Danielu Řečickém dokládá přítomnost dalších osob v domácnosti. Kniha inventářů ze Štěpánské čtvrti. Zdroj: AHMP, rkp. 1211, fol. 159r.

cestování. Pokud příslušný obchodník neměl k dispozici jiného člověka, jehož by pověřil obchodní cestu vykonat za něj, musil on sám vycestovávat s drahocenným zbožím, a to mnohdy i daleko za pražská města.¹⁸ Mimo to prameny dokládají, že se většina pražských obchodníků s plátenickým zbožím zabývala i jinými činnostmi, dokonce v městské správě.¹⁹ Zapojení žen do obchodních činností dokládají především poznámky o dlužích za obchod, které se vážou k příslušným obchodnicím.

Druhá část nesoucí vypovídající označení *hmotná kultura* vnáší do celého výzkumu nepostradatelné informace o finančním zázemí rodiny. Inventáře pozůstalostí byly sepsány za

účelem budoucího možného právního řízení (dědictví, vyplacení dluhů, ohodnocení majetku). Jedná se tedy o soupis veškerého movitého i nemovitého majetku, který byl příslušnou inventarizační komisí popsán, a někdy dokonce peněžně ohodnocen. V případě nemovitého majetku, jak již bylo řečeno, všichni výše uvedení obchodníci s plátnem vlastnili jeden či více domů, a to buď na Starém, nebo Novém Městě pražském. Bohužel hodnota těchto objektů není v inventářích pozůstalostí vyčíslena. Jedinou výjimku představuje inventář pozůstalosti po měšťanu Danielu Řečickém, jenž obsahuje zápis o prodeji domu z matky na syna. Písař uvádí, že celková domluvená částka za nemovitost činila 1 500 kop míšeňských, přičemž byla doposud Markětě Řečické vyplacena pouze její část, a to 1 000 kop míšeňských. Naneštěstí se jedná pouze o jedinou zmínku v inventářích pražských obchodníků o hodnotě domu, v němž rodina přímo bydlela, a tudíž nelze vyvozovat obecnější závěry.

Pražští obchodníci s plátnem mimo domy ve městě vlastnili i pozemky jako vinice, pole a zahrady. U osob vlastnících vinice (Kateřina Kodicillová, Mikuláš Růže z Vorličny a Daniel Řečický) se písař zmiňuje o vínech různých druhů uložených ve sklepech domu.²⁰ Co se však dá říci, je fakt, o jakési přímé úměře mezi množstvím nemovitého majetku (domy, vinice, zahrady a pole) a schopností obchodníka uspokojit poptávku na pražském trhu.

Některé domy a pozemky byly na základě drobných popisů v inventářích pozůstalostí lokalizovány (dům U Řečických, U Černé růže²¹ a U Černého medvěda). Přibližné určení polohy původních měšťanských domů ležících u významných městských bodů, jako jsou náměstí, křižovatky mezi trhy, kostely, radnice apod., dalo základ představám o konkurenčním prostoru a sociálním postavení rodiny v pražských městech.²² Na mapě jsou v kontextu dnešní zástavby a uliční sítě Starého a Nového Města pražského vyobrazeny příslušné městské body a měšťanské domy (**obr. 5**).

Jak se pražským obchodníkům dařilo, dokládají i předměty osobitější povahy, jako jsou oděvy, a to přesněji vkusné renesanční oblečení typické pro výše postavené měšťany, dále také různé drahocenné látky a honosný nábytek.²³ Ovšem v inventářích pozůstalostí pražských obchodníků s plátnem se objevují zmínky i o prstenech zlatých a stříbrných osázených smaragdy, safíry, křišťály, granáty, citríny a diamanty, prstenech pečetních, dalších špercích, zbraních, zbrojích a peněžích. Cennější pro výzkum se však staly předměty zcela jiné, a to knihy. Měšťanské knihovny 16. století obsahují

¹⁸ Marie BUNATOVÁ, *Pražští kupci na cestách, předbělohorská Praha a středoevropské trhy*, Praha 2013.

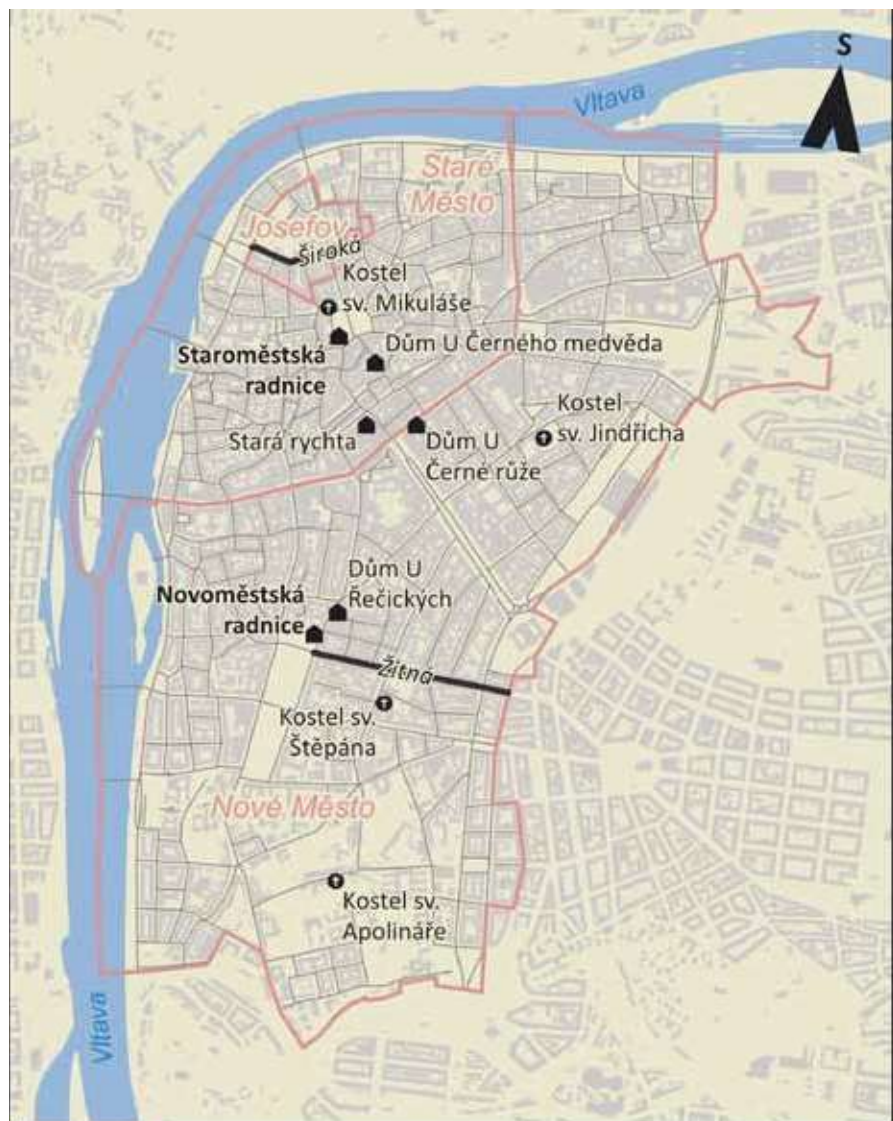
¹⁹ Se jménem Jindřicha Řečického, syna významného obchodníka s plátenickým zbožím (Jiříka Řečického), se můžeme setkat v knize měšťanských práv na Novém Městě ve funkci purkmistra. Jaroslava MENDELŮVÁ (ed.), *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*, Praha 2012, s. 103. V dřívějších letech, přesněji před rokem 1582, to byl otec Jiřík Řečický bakalář. Jaroslava MENDELŮVÁ, *Knihy měšťanských práv na novém Městě pražském 1518–1581*, Praha 2016, s. 209.

²⁰ Jana MENDELŮVÁ, *Víno a vinice v pozůstalostních pramenech předbělohorských českých měst*, in: Jan Kilián (ed.), *Trpké býti zdá se? Víno a vinařství v českých zemích ve středověku a v raném novověku*, Mělník 2009, s. 87–92.

²¹ Václav VOJTÍSEK, *U Černé růže. Historie pražského domu*, Praha 1913.

²² Richard van DÜLMEN, *Kultura a každodenní život v raném novověku, (16.–18. století), II. Díl, Vesnice a město*, Praha 2006, s. 61–122.

²³ Ludmila KYBALOVÁ, *Dějiny odívání. Renesance*, Praha 1996; Milena HAJNÁ, *Šaty chodící. Každodennost a symbolika ve šlechtickém šatníku raného novověku*, České Budějovice 2016, s. 18–19.

	Staré Město	katastrální území (současné)	
	Staroměstská radnice	radniční budova	
	Stará rychta	měšťanský dům	
	Kostel sv. Mikuláše	kostel	
	široká	významná ulice	

zdroj: ArcData Praha (2016), ČÚZK (2021), IPR Praha (2021), openstreetmap.com (2019)

5) Mapa znázorňuje jednotlivé měšťanské domy obchodníků s plátnem, a to v kontextu dnešní zástavby a uliční sítě.

specifické kousky historické, právnícké, lékařské, psané v latinském i českém jazyce. Zájem měšťanů o investování do knižních svazků v období rozvoje a šíření techniky knihtisku není čistě záležitostí obchodnických rodin. Hovoří to nicméně o společenské a mentální úrovni jednotlivců, kteří byli ochotni utrácet peníze za knihy a pozvolna zakládat domácí knihovny.²⁴ U všech pražských obchodníků s plátnem obsahovaly

inventáře pozůstalosti alespoň drobnou zmínku o knihách. Některé inventáře uvádějí konkrétní knižní svazky s jejich názvy, a dokonce přesným uložením v domě. V případě inventáře pozůstalosti po Kateřině Kodícillové z roku 1582 je možné takřka sledovat, jakým způsobem inventarizační komise při své práci postupovala. Inventář pozůstalosti z roku 1582 obsahuje pouze stručný zápis knih s poznámkou, že veškeré knihy v domě sepsali již dříve při pozůstalostním řízení po smrti manžela Kateřiny Kodícillové Jakuba Kodícilla z Tulechava v roce 1577. Zmiňovaný inventář se bohužel dochoval v knize inventářů ze Štěpánské čtvrti pouze jako zlomek. Knihovna

²⁴ Jiří PEŠEK, *Knihy a knihovny v kšaftech a inventářích pozůstalostí Nového Města pražského v letech 1576–1620*, in: Documenta Pragensia V., Praha 2014 s. 497–521; TÝŽ, *Zdravotnická literatura v pražských měšťanských knihovnách přelomu 16. a 17. století*, in: Documenta Pragensia 7., Praha 1987, s. 236–252.

6) První strana dochovaného inventáře pozůstalosti po Jakubu Kodocillu poznamenávající nedořešené dluhy za plátina. Kniha inventářů ze Štěpánské čtvrti. Zdroj: AHMP, rkp. 1211, fol. 1r.

pozůstala v domě a po smrti celé Kateřininy rodiny během morové epidemie v roce 1582 připadla v dědictví nejbližšímu přeživšímu pozůstalému Petru Kodocillu, bratru Jakuba Kodocilla (obr. 6).²⁵

Inventáře pozůstalosti se však již nezmiňují o dalších záslužných činnostech vedených obchodníky ku prospěchu rozvoje knižní kultury. Václav Trejtlar z Krošvic, staroměstský obchodník s plátnem, uvolnil značnou část svých financí Danielu Adamu z Veleslavína, díky němuž vydal reedici slavného Mathioliho herbáře.²⁶ Důkazem zůstává otisk erbu obou mužů na předsádce dochovaného herbáře. Svůj osobitý zájem o knihu a literaturu předal své dceři Anně, jejíž životní příběh sepsala Olga Fejtová.²⁷

Poslední a neméně důležitá část výzkumu se zaměřuje na obchod s plátnem. Obchod s plátnem v pražských městech

v 16. století ovládala skupina elitních obchodníků. Tato všestranně využitelná tkanina se stala v předbělohorské době velmi žádanou, a tak není divu, že s rostoucí poptávkou byl vytvořen prostor pro obchodníky, kteří se této šance chopili s vervou.²⁸

Jak již bylo zmíněno výše, písař do závěru inventáře pozůstalosti zaznamenal nedořešené obchodní transakce plynoucí z prodeje pláten. Již Josef Janáček se ve svém díle *Dějiny obchodu v předbělohorské Praze* zabýval obchodováním s plátenickým zbožím a zmapoval obchodní síť měst. Kromě pražských měst a nejbližšího okolí obchodníci cestovali do vzdálenějších českých měst jako Rakovník, Karlovy Vary, Beroun, Plzeň, Stříbro, Rokycany, Blatná, Písek, Strakonice, Volyně, Prachatice nebo Tábor. Výběr těchto měst není nijak nahodilý, ve většině případů se jedná o města a městečka ležící na významných obchodnických trasách směřujících do Norimberku (obr. 7).²⁹

Jakým způsobem dotyčné osoby cestovaly, se inventáře pozůstalosti přímo nezmiňují. Výjimku tvoří inventář pozůstalosti po Mikuláši Růži z Vorličné, měšťanu Nového Města pražského, z roku 1583. Pramen poznamenává domluvu mezi ním a jistým Janem Krossem, jenž vzal na svá bedra těžké břímě obchodu a sám vycestoval na jarmark v Plzni, aby zde prodával ve jménu Mikuláše Růže plátina.³⁰ Cena za svěřená plátina činila podle inventarizační komise přes 217 kop míšeňských. U Daniela Řečického podobné zprávy inventář neobsahuje, ale zato jsou zde poznamenáni dva valaši, nejspíše využívání za obchodními účely. Dům Daniela Řečického navíc měl vybudovaný tzv. krám určený k prodeji pláten, kde mimo jiné prodávaly děvečky Maria a Uršula.³¹

Pražský trh s plátnem v době předbělohorské zcela ovládl na prvním místě Václav Trejtlar z Krošvic. Dále to byla rodina Řečických, přesněji Jiřík Řečický, Markéta Řečická a Daniel Řečický, kteří si obchod postupně předávali v průběhu let. Obchodník Mikuláš Růže z Vorličné, jehož inventář pochází z roku 1583, taktéž pronikl na pražský trh s plátnem s nebyvalými zisky, ale bohužel v jeho případě nezvešli z manželského páru potomci, kteří by převzali fungující obchod. V neposlední řadě na čtvrtém místě žebříčku s vysokými zisky na trhu se tyčí obchodnice Kateřina Kodocillová. Zdaleka ne všichni však ustáli silnou konkurenci. Inventář pozůstalosti z roku 1622 po Kateřině Bílkové uvádí pohledávky za plátina v hodnotě pouhých 51 kop míšeňských. Kateřina Bílková podle inventáře nevlastnila asi žádný velkolepý movitý majetek, žádné zajímavé předměty jako zbroje, zbraně nebo vzácné knihy. Z nemovitého majetku vlastnila Kateřina Bílková v porovnání s ostatními obchodníky pouze jeden dům bez vinice, popřípadě zahrady, a v domácnosti se podle inventáře

²⁵ Martina HOLASOVÁ, *Každodenní život městského obyvatelstva za časů morové epidemie v 16. a 17. století (České Budějovice 1680)*, Historická demografie 25, Praha 2005, s. 5–28.

²⁶ Mirjam BOHATCOVÁ, *České tištěné herbáře 16. století*, Praha 1991, s. 64.

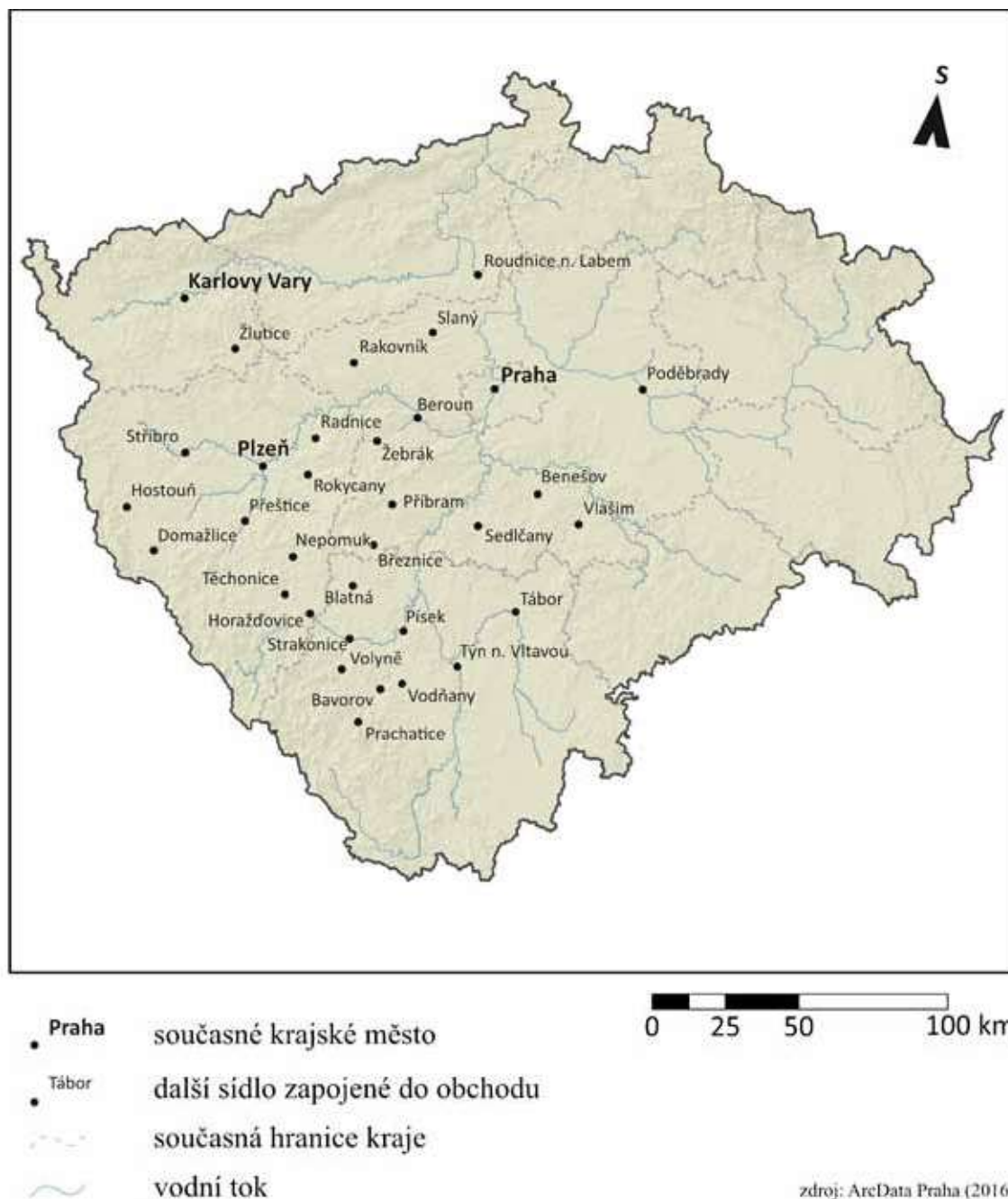
²⁷ Olga FEJTOVÁ, *Jednota bratrská v městech pražských v době předbělohorské a rejstřík členů pražského sboru*, Praha 2014, s. 149.

²⁸ V. HUSA, *Výrobní vztahy v českém plátenictví v 15. a první polovině 16. století*, s. 1–11.

²⁹ Josef JANÁČEK, *Dějiny obchodu v předbělohorské Praze*, Praha 1955, s. 134–143; M. BUNATOVÁ, *Pražští kupci na cestách*, s. 136–139.

³⁰ Kniha inventářů, sign. 1210, fol. 31r.

³¹ Kniha inventářů, sign. 1211, 158r–169r.

7) Mapa zobrazuje síť českých měst, ve kterých probíhal obchod s plátnem dováženým pražskými obchodníky.

taktéž nevyskytovaly žádné jiné osoby. Ke všemu na Kateřinu Bílkovou padlo břímě pozůstalých dluhů po jejím zesnulém choti Václavu Bílkovi v hodnotě 808 kop míšeňských.³²

Obchod s plátnem ke konci 16. století poznamenaly události spojené s propuknutím morové nákazy v pražských městech, zvláště pak v roce 1582 a 1599.³³ Smrtí hlavních představitelů zabývajících se v rodině obchodem dochází k naprostému přetrhání obchodních vazeb. Mikuláš Růže z Vorličny po

sobě nezanechal žádné potomky, a tudíž nepozůstal nikdo, kdo by zdědil hodnotný majetek a živnost. U obchodníků Daniela Řečického a Martina Skuhrovského lze předpokládat, že děti nedosahovaly dostatečného věku, aby převzaly po otcích obchod, a jejich další životní cesty zůstávají v pramenech skryté. Václav Trejtlar z Krošvic zanechal odkaz ve své jediné dceři Anně, kterou ale události kolem roku 1622 společně s její matkou donutily uchýlit se do exilu. Nejhůře ze všech dopadla rodina Kateřiny Kodíčillové. Do konce roku 1582 většina členů rodiny Kodíčilů umírá na morovou nákazu, až na syna Jana nacházejícího se v té době na studijních

³² Kniha inventářů, sign. 1175, fol. 283r–288v.

³³ M. HOLASOVÁ, *Každodenní život městského obyvatelstva za časů morové epidemie v 16. a 17. století*, s. 5–28.

cestách. Bohužel ale ani to jej neochránilo před dalšími morovými epidemiemi a brzy nato umírá rovněž ve velmi mladém věku.³⁴

Inventáře pozůstalostí představují fascinující zdroj informací o každodenním životě jednotlivců i celé společnosti. Všechny výše nastíněné kategorie (rodina a domácnost, hmotná kultura, obchod s plátnem) dohromady vytvářejí celkový vhled do skupiny lidí, kteří se ve své době odhodlali vstoupit na trh se specifickou komoditou, jakou bylo plátno, přičemž v tomto směru dosáhli nemalých finančních zisků. Ekonomická úspěšnost jednotlivých obchodnických rodin se dále promítá do soukromého i obchodního života. Vybrané inventáře pozůstalostí po úspěšnějších obchodnících (Václav Trejtlar z Krošvic, Daniel Řečický, Mikuláš Růže z Vorličny a Kateřina Kodíčillová) v porovnání s inventárními soupisy poznamenávajícími menší pohledávky (Kateřina Bílková, Martin Skuhrovský jinak Michlen) bývají obsáhlejší a co do detailů i podrobnější. Osud budoucím generacím obchodníků nebyl tak příznivě nakloněn. Do života většiny z nich zasáhla morová epidemie řádící napříč léty v pražských městech, a tak v průběhu druhé poloviny 16. století zcela vymizely silné obchodnické elity zabývající se obchodem s plátnem.

---

³⁴ Antonín TRUHLÁŘ – Karel HRDINA – Josef HEJNIC – Jan MARTÍNEK, *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě*, 1, Praha 1966, s. 387–388.